



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Institutionum Juris Canonici Sive Primorum totius Sacrae
Jurisprudentiae Elementorum. Libri Quatuor**

Febeo, Francesco Antonio

Coloniæ Agrippinæ, 1704

VD18 13560743-001

Tit. XV. De Appellationibus

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63052](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63052)

& 33. Ideo pro praxi attendendum est tum ad consuetudinem loci, tum ad verba commissio- nis de Jure Civili senti Gloss. in *l. A divo 15. ff. de re judic. v. a se* neque delegatum Principis suam sententiam exequi posse. Videri potest Menoch. in loco. supracit. & alii Doctores in cit. *l. A divo.*

TIT. XV.

De Appellationibus.

1. QUA nonnunquam contingere potest vel ex errore vel ex malitia Judicis litigan- tem causa cadere, cui cæteroquin jus assistebat; ideo de juris utriusque æquitate remedia non- nulla statuta sunt, quibus litigans læsus ab in- justa sententia lata tueri se possit, faciendo ne transeat in rem judicatam, vel ejus executio- nem impedire. Hujus generis est appellatio, hoc est ab inferiori Judice ad Superiorem ratio- ne gravaminis illati vel inferendi facta provo- catio: quæ cum sit necessaria defensionis & quoddam præsidium innocentia, ut habetur in *c. cum speciali 61. §. porro. de appellat.* ideo eam esse etiam de jure naturæ rectè tradit Panor. ad rubr. *de appellat. n. 6.*

2. Ad intellectum hujus remedii quæri ista possunt: quis appellare possit? A quo? Ad quem?

quem? Contra quam sententiam? Quomodo,
& quando? Qui demum sint appellationis effe-
ctus?

3. Quod attinet ad primum : generalis re-
gula est posse quemlibet gravatum appellare,
cujus interest, etiam si personaliter condemna-
tus non sit, seu liti non interfuerit, ut sumitur
ex l. 1. ff. de appellat. recipiend. idque obtinet e-
tiam in excommunicato, cui, quæ neces-
sariæ defensionis sunt in iudicio non negantur
cap. significaverunt 11. & cap. fin. de exception.
Dixi gravatum : quia qui gravamen proprie
tulisse non dicitur, appellationis beneficio non
juvatur, qualis est v. g. notorius Reus ; con-
fessus, & convictus cap. pervenit 13. cap. con-
suluit. 14. & c. cum speciali 61. §. Porro de appellat.
quia, ut ibi dicitur, appellationis remedium
non est ad defensionem iniquitatis, sed ad præ-
sidium innocentiae institutum.

4. Quia autem indultum à lege, imo & ab
ipsa natura remedium ad tutelam innocentiae
ampliari decet ; ideo non solum potest quis ap-
pellare pro se & in causam suam, sed etiam pro
alio ; unde Procurator, qui habeat saltem ge-
nerale mandatum, pro suo principali appella-
re permittitur, imo & debet, nisi ex iusta cau-
sa excusetur, cap. Non injuste 14. de Procurator.
in quo casu iustæ causæ impediens debet sal-
tem Domino nunciare sententiam ut ab illa ap-
pellare

pellare possit. Item in causa pluribus communi; ejusdemque defensionis, appellatio ab uno illorum facta, etiam reliquis, qui non appellaverint, prodest, juxta textum expressum in *l. Si quis separatim 10. §. fin. ff. de appellat.* & ex toto tit. *Cod. Si unus ex pluribus appellaverit.* Denum in criminali judicio, ubi gravius innocentiae periculum est si injusta sententia condemnetur, latius etiam extenditur de juris æquitate remedium appellationis: quia pro damnato ad supplicium quilibet appellare potest, sive ejus interfit, sive non interfit, sive habeat mandatum, sive non habeat; imo & resistente damnato, qui nolit tali appellationi deferri, ut habetur expressè in *l. Non tantum 6. ff. de appellat.* humanitatis enim est, quemlibet, eo non obstante, provocantem audire.

5. Quod attinet ad alterum, quo quærebatur à quo Judice possit quis appellare? regula est appellari posse ab omni Judice sive Ordinario sive delegato: nisi sit supremus Princeps, qualis est Summus Pontifex respectu totius Ecclesiae, à quo nemo est appellare permissus, *cap. Ipsi sunt 16. & cap. cuncta 17. 9. q. 3.* de natura enim appellationis est ut fiat ab inferiori Judice ad superiorem.

6. Sed & inferior Judex ab hac regula excipitur quotiescumque quoad aliquam causam constitutus sit cum clausula, *appellatione remota,*
hoc

hoc est ita ut ab eo in illa causa appellari non possit. Circa cujus clausulæ intellectum cum dubitatum olim fuerit utrum omnes cujuscumque generis appellationes censerī debeant per illam prohibitæ; an tantummodo appellationes frivola & inanes? Declarat Innoc. III. in c. *Pastoralis* 53. de appellat. censerī debere prohibititas non solum appellationes frivolas & inanes, quæ etiam si ea clausula non esset apposta adhuc admittendæ non essent, sed etiam quascumque alias appellationes, quæ à jure expressè concessæ non reperiuntur.

7. Quæstionis est, utrum hoc jus servandum nunc sit? Ratio dubitandī est: quia aliqui cum Gloss. in eod. c. *Pastoralis* v. expressè, censent illud esse abrogatum in c. *ut debitus* 59. eod. tit. in quo generaliter conceditur appellari posse, quotiescumque adest justa & probabilis causa appellandī: unde inserunt interponi posse appellationem etiam in casibus à jure non expressè concessis, dummodo sit appellatio probabilis, non obstante quod Judex constitutus fuerit cum clausula *appellatione remota*.

8. Contraria tamen sententia multo probabilior esse videtur: tum quia communior est; tum quia si ex clausula nihil aliud operaretur quam excludere appellationes improbables, & inanes, esset frustranea, quia etiam absque ea clausula appellationes ejus generis non admit-

var ex c. Cum appellationibus 5. de appellat. in 6. tum demum, quia correctio iurium, quantum geri potest vitari debet, sicut vitari facile potest in prædictis duobus capitibus, si c. Ut debitus intelligatur pro casibus, in quibus Judex constitutus sit sine clausula appellatione remota, cujus clausulæ nulla mentio ibidem fit; at c. Pastoralis procedat dumtaxat in casibus in quibus ea clausula interveniat, qua distinctione servata nulla contrarietas in illis iuribus reperitur.

9. Nec propterea sequitur per eandem clausulam plus justo adimi modum defensionis: si quando enim contingat aliquem fuisse injustè gravatum per sententiam, nec appellare posse vigore prædictæ clausulæ, non prohibetur recursus ad Superiorem, ut officio nobili gravamen emendet, ut sumitur ex eod. c. Pastoralis. Adde, in causa gravi, non obstante clausula appellatione remota, permitti quandoque appellationem, si non plenam, & quoad omnes ejus effectus, puta etiam quoad effectum suspensivum jurisdictionis in Judice à quo appellatur statim ac appellatio interposita est; saltem quoad effectum devolutivum, hoc est ita ut ejus causæ cognitio devolvatur ad Superiorem, ut colligitur ex c. Romana 3. §. Si autem. de appellat. in 6. Quam in rem etiam facit quædam declaratio, quæ citatur, Sacræ Congregationis Concilii, quæ censuit in causis visitationis & correctionis non da-

ri appellationem ad effectum suspensivum, sed tantum ad devolutivum, ut tradit Pignattel. *Consult. Canonic. to. 8. consult. 61. nu. 4.*

10. Quod spectat ad tertium, in quo queritur, ad quem appellari possit? regula est appellari debere à Judice, qui sententiam tulit, ad ejus Superiorem habentem tribunal distinctum quia Superioris est corrigere factum inferioris, ex *cap. Cum inferior. 16. de major. & obed. quin & gradatim ad Superiorem proximum, cap. Dilecti 66. de appellat. ne jurisdictiones confundantur*: ita ut de jure civili nec appellare liceat ad Principem omisso Judice intermedio, ex *l. Imperatores 21. ff. eod.* Quod tamen de Jure Canonico locum non habet quoad Summum Pontificem, ad quem immediatè appellari potest omissis Judicibus intermediis, quemadmodum & ad Legatum de latere, qui in provincia sibi decreta gerit vices Papæ & concurrat cum quolibet Ordinario, ut sumitur ex *cap. Si duobus 7. de appellat. & c. 1. de off. legati. Dixi habentem tribunal distinctum*: quia si sit idem inferioris & Superioris tribunal, ut accidit in Episcopo ejusque Vicario Generali, tunc ab uno ad alterum appellari non potest, *c. Non putamus 2. de consuet. in 6.*

11. Ista tamen intelligenda sunt de appellatione à Judice Ordinario: si enim appellandum sit à Judice delegato, distinguendum est utrum

dele-

delegans totam suam jurisdictionem totiusque
causæ cognitionem transtulerit in delegatum,
nihil jurisdictionis sibi reservando, sed eam to-
tam à se abdicando, ut accidit, v. g. quando de-
legatus à Summo Pontifice ad aliquam causam,
subdelegat eandem totam alteri, sicut potest ex
dictis in hoc *lib. 3. tit. 2. num. 9. & 10.* vel utram
sibi aliquid de jurisdictione reservaverit. In
primo casu appellandum erit non ad sub-
delegantem, sed ad ejus Superiorem, nem-
pe ad Summum Pontificem; in altero autem
appellatur ad subdelegantem, ut expresse de-
cernitur in *c. Super questionum 27. §. Porro. de off.
Deleg.*

12. Quod attinet ad quartum, contra quam
sententiam possit aut non possit appellari; re-
gula est appellari posse à quacumque, nisi in ju-
re prohibeatur. Qua in re aliquod discrimen est
inter jus canonicum antiquum, & inter jus po-
stea statutum à Trid. *sess. 24. de refor. cap. 20.* quod
olim de jure canonico ex rationabili causa ad-
mittebatur appellatio etiam à sententia interlo-
cutoria, & à quolibet gravamine etiam ante
sententiam definitivam, ut patet ex *c. Cum sit.
§. de appellat. & c. Super eo. 12. eod.* At Trident.
decrevit ut causæ omnes ad forum Ecclesiasti-
cum quomodolibet pertinentes in prima in-
stantia coram Ordinariis locorum dumtaxat
cognoscantur, atque omnino saltem infra bien-
nium

nium à die motæ litis terminentur : alioquin post id spatium liberum fit partibus, vel alteri illarum Judices superiores, aliàs tamen competentes adire; qui causam in eo statu quo fuerit, assumant, & quamprimum terminari curent; nec antea aliis committantur, nec avocentur : neque appellationes ab eisdem interpositæ, per superiores quoscumque recipiantur; eorumve commissio, aut inhibitio fiat, nisi à definitiva, vel à definitivæ vim habente, & cujus gravamen per appellationem à definitiva reparari nequeat. Ita expressè ibidem Trid. exceptis tamen causis, quæ juxta canonicas sanctiones apud Sedem Apostolicam sunt tractandæ; vel quas ex urgenti, rationabilique causa judicaverit Summus Romanus Pontifex per speciale rescriptum signaturæ Sanctitatis suæ manu propria subscribendum, committere, aut avocare.

13. Item *sess. 13. de reform. cap. 1.* decrevit, ut in causis visitationis & correctionis, sive habitatis & inhabilitatis &c. ab Episcopo, seu illius in spiritualibus Vicario generali, ante definitivam sententiam ab interlocutoria, vel alio quocumque gravamine non appelletur; nec Episcopus, seu Vicarius appellationi hujusmodi, tamquam frivole, deferre videatur; sed ea, ac quacumque inhibitione ab appellationis Judice emanata, nec non omni
 stylo,

stylo, & consuetudine etiam immemorabili, contraria non obstante, ad ulteriora valeat procedere; nisi gravamen hujusmodi per definitivam sententiam reparari, vel ab ipsa definitiva appellari non possit: quibus casibus sacrorum & antiquorum Canonum statuta illibata persistant.

14. Attento igitur hoc jure, appellari non potest nisi à sententia definitiva aut ab habente vim definitivæ cujus gravamen per appellationem à definitiva reparari nequeat: à reliquis autem interlocutoriis appellare non licet, in quibus si quid peccatum est, reparari potest per sententiam definitivam, & corrigi ab eodem Judice, qui retractare potest in eodem judicio sententiam interlocutoriam quam tulit, ut supra dictum est in hoc *lib. 3. tit. 14. num.*

2. Consonat etiam jus civile, juxta quod ab ejusmodi interlocutoriis appellari non potest, ut constat ex *l. Ante 7. Cod. quorum appellat. non recipiuntur.*

15. Item prohibetur appellatio tertio facta ab eadem sententia & ab eodem Judice, ex *cap. Sua nobis 65. de appellat.* Præsumitur enim justum esse, quod tribus conformibus sententiis est firmatum.

16. Demum omissis reliquis, non admittitur appellatio, ubi ea apparet manifestè frivola, ut contingeret in causis seu factis notoriis,

S

riis,

riis, *cap. Peruenit. 13. & cap. Consuluit 14. eod.* aut in iis, ubi tantummodo agitur de executione legis, ex *c. Consuluit 29. eod.* quia tunc videtur appellari potius contra legem, sicut ex proportionali ratione appellari non potest ab executione sententiæ definitivæ, nisi executor excedat modum executionis, juxta *l. Ab executione 5. Cod. Quorum appellat. non recipiuntur.*

17. Circa formam & tempus appellandi, illud imprimis observandum est, ut de appellatione interposita (quæ fieri debet per vocem *appello*, aut per aliud æquivalens) constet iudici à quo appellatur, unde coram eodem fieri regulariter debet, ex *cap. Ut debitus 59. & cap. fin. de appellat.* Tempus autem illius interponendæ est vel statim vel saltem intra 10. dies à die latæ sententiæ, aut à die notitiæ de sententia lata, *c. quod ad consultationem 15. de sent. & de re judic.*

18. Illud tamen discriminis est inter appellationem statim interpositam, & inter interpositam post aliquod intervallum intra 10. dies quod si appelletur à sententia definitiva aut ab habente vim definitivæ statim, sufficiat appellare viva voce; si autem appelletur ex intervallo, appellari debeat scripto, ex *l. A sententia 5. §. fin. ff. de appellat.* quamvis hoc discrimen in appellatione à purè interlocutoria (si

qua-

quando ea permittitur) non seruetur : quia siue
 ea statim fiat, siue ex intervallo, fieri debet in
 scriptis, expressa causa appellationis, quod ad
 minuendas lites statutum fuit in *cap. 1. de appel-*
lat. in 6. In quo etiam hujus generis appellatio
 differt ab appellatione à definitiva, quia in ap-
 pellatione à definitiva sufficit in genere dicere
 se esse gravatum, ut tradit Gloss. in cit. *cap.*
Quod ad consultationem 15. de sentent. & re judic.
v. Causam non exprimens. Ratio disparitatis
 esse potest : quia expressio causæ appellandi
 multo utilior est in appellatione ab interlocu-
 toria, nam Judex, ut dictum est, non prohibe-
 tur interlocutoriam corrigere, & ab expressio-
 ne specialis gravaminis, ratione cujus appella-
 tur, moveri potest ad illam corrigendam, quod
 si faciat, cessat appellatio, ex *c. Cum cessante 60.*
de appellat.

19. Interpositæ appellationi tenetur regula-
 riter deferre Judex à quo, alias puniendus, ut
 sumitur ex *cap. de Priore 31. eod.* & gesta coram
 se ad Judicem appellationis transmittere cum
 Apostolis intra 30. dies, intra quos iidem Apo-
 stoli debent ab appellante peti ex *c. Ab eo 6. de*
appellat. in 6. imo & intra tempus brevius, si
 ex causa legitima Judex à quo tempus brevius
 præscripserit, arg. *l. 2. ff. de re judic.* ut etiam su-
 mitur ex Panor. in *c. Cum sit Romana 5. de appel-*
lat. n. 10. & seqq. ubi fusè tractat utrū & quando

Judex possit breviare tempus concessum à lege.

20. Sunt autem Apostoli hic litteræ, quas Judex à quo transmittit ad Judicem ad quem in testimonium, & fidem appellationis interposita, ita dicti à græca voce ἀποσέλλω, quæ significat *mitto*: ac dividuntur in dimissorios, reverentiales, & refutatorios. Apostoli dimissorii dicuntur litteræ ad Judicem appellatum missæ testificantes de appellatione interposita & admissa. Apostoli reverentiales sunt litteræ testantes de appellatione interposita, & admissa non ex debito justitiæ, sed ob reverentiam Superioris appellati. Apostoli demum refutatorii vocantur litteræ, quibus Judex à quo significat Judici ad quem fuisse appellatum, sed delatum non fuisse appellationi.

21. Obtentos Apostolos dimissorios appellans præsentare debet Judici ad quem intra 6. menses, ex l. 2. *Cod. de temporib. & reparationib. appellat.* vel etiam intra tempus brevius, si illud Judex à quo ex rationabili causa coarctaverit, alioquin censetur appellatio deserta, ut etiam sumitur ex c. *Personas 4. de appellat.* Tempus autem proseguendæ appellationis de statuto utriusque juris est annus, & ex justa evidentique causa etiam biennium, quamvis & hoc tempus possit Judex à quo ex causa breviare, cap. *Cum sit. 5. eod. & auth. Ei qui C. de temporib. & reparationib. appellat.* ita ut si intra tale tempus

qui appellavit prosecutus non fuerit causam appellationis, censeatur appellationi renunciasse: nisi tamen eo tempore fuerit à prosequendo impeditus, quia impedito tempus quoad hoc non computatur, *c. Ex ratione 8. de appellat. & c. quia diversitatem 5. de concess. præb.*

22. Officium Judicis appellati est appellationem ad se delatam admittere, de ejus justitia cognoscere, & si viderit eam fuisse injustè & illegitimè factam, remittere debet appellantem ad Judicem à quo, supposito quod hic quantum in se fuit appellationi contradixerit, & in expensas damnare, *c. Cum appellationibus 5. de appellat. in 6.* Quod si justam fuisse cognoscat, id ipsum pronuntiare debet, & postea examinatis meritis causæ principalis, sententiam prioris Judicis vel cassabit, vel reformabit, prout justitia suadebit.

23. Ut autem hoc præstet, non opus est alia contestatione litis, quia ea quæ facta fuit in prima instantia extenditur etiam ad causam appellationis, ex *c. Per tuas 58. de appellat.* Quare uterque litigans immediatè procedet ad probandas suas exceptiones coram Judice appellationis, eo modo quo supra diximus faciendum esse in prima instantia: depromendo probationes vel ex prioribus actis, vel etiam alias ultteriores producendo.

24. Demum quod attinet ad effectus appellationis

lationis , duplex potissimum assignari solet, nempe suspensivus , & devolutivus. Primus consistit in eo quod per appellationem suspendatur jurisdictio Judicis à quo appellatum est, unde ulterius in eadem causa procedere non potest , ut sumitur ex *c. Si à Judice* 10. *eod. in 6.* & si quid innovet, ante omnia penitus revocari debeat per Judicem appellationis. Quod tamen intelligendum est de appellatione à sententia definitiva : per appellationem enim ab interlocutoria (ubi ea intermitteri possit) non statim suspenditur jurisdictio Judicis, nec ea quæ ab eodem Judice à quo post appellationem acta sunt, irritantur, donec appellationis causam veram esse constiterit: nisi Judex appellationis (postquam sibi constiterit per appellationem emissam, ex causa probabili fore ad se negotium devolutum, inhibeat canonice Judici à quo appellatum extitit, ne procedat : tunc enim quidquid post inhibitionem hujusmodi fuerit innovatum, est (licet causa eadem non sit vera) per eundem appellationis Judicem, ante omnia in statum pristinum reducendum. Sumuntur hæc ex *c. Non solum* 7. *eod. in 6.*

25. Hæc tamen doctrina intelligi regulariter debet, & pro appellatione à jure permessa. Contingit enim aliquoties in aliqua causa appellationem interponi, per quam non suspenditur jurisdictio Judicis, ut patet ex iis, quæ

supradiximus in hoc tit. num. 9. ubi exemplum attulimus de appellatione in causis visitationis & correctionis ex declaratione Sacrae Congregationis Concilii.

26. Utrum autem post appellationem à definitiva, sicut prohibetur Judici ne aliquid innovet, & si quid innovet revocatur; ita pariter prohibitum sit partibus, ita ut si aliquid interim per partem fiat, sit revocandum; controversia est inter Innoc. & Host. quæ videri potest fusè exposita à Panor. in c. *Dilecta* 10. de except. n. 4.

27. Alter effectus appellationis est devolutivus, ita ut scilicet per appellationem devolvatur causa ad Judicem appellatum, qui cognoscere poterit tum de iustitia appellationis, tum etiam de causa principali, imo & de ejus accessoriis & connexis, ut sumitur ex cap. *Dilectis* 55. de appellat. Hic effectus latius extenditur, quam effectus suspensivus, quia sæpe etiam in iis casibus, in quibus effectus suspensivus locum non habet, admittitur devolutivus, ut ex dictis patet.

T I T. XVI.

De in Integrum restitutione.

1. Rater appellationis remedium, quod de juris æquitate succurritur iis, qui per sententiã